

GAIREBÉ UNA TAULETA D'ARA

Les condicions de sequedat al desert van permetre la conservació de la cera en aquestes taules d'un nen egipci.

A la de l'esquerra veiem els exercicis de multiplicar i sil·làbics, a la de la dreta l'escriptura

© BRITISH LIBRARY

En-quadrats Des de les tauletes cuneïformes de Mesopotàmia als exercicis d'escriptura grega i matemàtiques d'un nen egipci fa gairebé 2.000 anys o els encàrrecs de Plini el Jove al principi de la nostra era, els estudiants han hagut de treballar a casa, tant sí com no

Els deures escolars més antics del món

ISABEL GÓMEZ MELENCHÓN

Molts, pocs, cap... Els deures escolars són objecte de discussió des de fa centenars d'anys, és més, des que els professors van començar a prescriure'ls. Però, quan va començar aquest *suplici* per als pares (i per als alumnes)? No tenim proves que els estudiants es lamentessin de la seva sort cada vegada que havien d'emportar-se les taules de multiplicar a casa, però sí que en tenim que ho feien, en temps tan remots com el segle II de la nostra era. Fa ara just un any, en ocasió de la gran exposició *Writing: making your mark* (Escripura: deixant la teva empremta), la Biblioteca Britànica va treure a la llum un dels seus tresors: els deures d'un nen egipci de fa gairebé 2.000 anys.

Perfectament conservats, crida l'atenció que s'assemblen molt als actuals: la còpia d'un text i uns exercicis de multiplicar i de lectura; ja veuen, dos mil anys no són res. Si el contingut no ha canviat tant, sí que ho ha fet el continent; es tracta de dues tauletes de fusta de la mida d'un kindle, buides pel centre i farcides de cera per escriure-hi amb un punxó metàl·lic i allisades a l'extrem. En

tots els teus amics". En les línies inferiors veiem la sentència copiada per l'alumne, amb una lletra molt més matussera, "tal com succeeix ara amb els nens de primària, que copien les frases dels seus mestres", va assenyalar llavors Peter Toth, conservador dels manuscrits antics i medievals a la Biblioteca Britànica. Des de la conquesta d'Egipte per Alexandre el Magne al segle IV a.C., el grec es va convertir en l'idioma oficial de l'administració del país, de manera que tot aquell que volia fer carrera als estaments oficials l'havia d'aprendre correctament.

I s'hi dedicava, no gaire brillantment per cert, el nostre estudiant de l'antiguitat: en la primera línia es menja una "C" i surt del marge a la dreta amb una "N"; dues línies més avall ho intenta una altra vegada, però de nou es menja la "C". I en l'última línia l'escriptura es fa molt petita i compacta, sens dubte tenia molta pressa per acabar. Peter Toth explica en un vídeo molt interessant que es pot descarregar al web de la institució londinenca (www.bl.uk) que l'elecció de la sentència a copiar demostra que no es tractava únicament d'aprendre a escriure, d'una forma per cert "no gaire diferent de com ho fem ara", sinó d'exercitar la moral amb exemples pràctics.

A l'altre tauler, el mestre ha copiat una taula de multiplicar de l'1 X 1 al 3 X 10, sense cap dubte, segons Peter Toth, perquè l'alumne practiqués a casa seva. A la dreta, hi trobem una selecció de paraules que comencen amb "Th", a fi que l'alumne practiqui la lectura al reconèixer aquestes sil·labes. Els dos orificis que veiem a les vores més llargues van servir com a forats per passar-hi les cordes per unir les tauletes, mentre que els més curts servien per lligar-les i tancar-les. Gairebé com un quadern actual que un dia va utilitzar un nen d'uns vuit anys, d'acord amb el tipus de deures, de sexe masculí sense cap dubte, ja que les dones no rebien formació, i pertanyents a la classe alta, per poder permetre-s'ho.

Molt més pedestres, perquè també són molt més antics, són els *deures* trobats a Mesopotàmia, a l'antiga Babilònia, així com a Israel. Es tracta de tauletes, encara que més aviat semblen una pedra, utilitzades pels dos costats. La major part anaven destinades a formar

els futurs escribes a les *edubes*, que vindrien a ser com una "casa de les tauletes". En molts casos es tractava de cases privades, i per això nombroses mostres han estat trobades en aquestes residències en diferents llocs del Pròxim Orient, datades entre el 2000 i el 1600 a.C. N'hi havia de quatre tipus, la que apareix aquí correspon a les *lentils*, rodones, de mida petita (6 a 8 centímetres), amb el text del mestre a sobre o en una cara i el de l'estudiant a sota o al revers. Els futurs escribes començaven la seva formació de nens, també alguna nena, i havien de memoritzar molts textos.

Perquè se'n facin una idea, aquesta és l'experiència d'un estudiant, reconstruïda al llarg de quaranta anys, entre el 1909 i el 1949, gràcies a una sèrie de 21 tauletes i fragments –la qual cosa dona idea de la seva popularitat– trobats en diferents llocs, entre ells Nippur, i datats cap al 1600 a.C. El jove és renyat pels seus mestres per no memoritzar les lliçons i *enredar* a classe. El nen demana llavors que convidin el mestre a casa se-

En uns textos sumeris del 1600 a.C. ja es renya un estudiant per no fer atenció, i llavors el pare del noi fa regals al mestre

va, el convidin a vi i menjar i li facin regals; sembla que l'estratègia funciona, perquè el mestre acaba lloant l'alumne... Res de nou sota el sol del suborn (font: Samuel Noah Kramer, *Schooldays, a Sumerian composition relating to the education of a scribe*, 1949).

Un altre salt en el temps ens porta a la Roma antiga a Plini el Jove, al segle I d.C. Escriptor, científic, orador i senador romà, Plini va demanar als seus alumnes d'oratória que practiquessin a casa, creient que en un ambient més informal podrien desenvolupar millor les seves habilitats. Els resultats van ser extraordinaris i per això és considerat per molts com el *pare* dels deures, encara que d'altres citin el pedagog italià Roberto Nevilis, que el 1905 hauria començat a carregar els seus alumnes amb treballs com a manera de castigar-los. La veritat és que hi ha moltes discussions sobre si Nevilis va existir realment, però els deures han estat d'una manera o altra presents al llarg dels segles fins i tot a l'antiga Xina. Per cert, que va ser a l'antiga Xina on es van inventar els exàmens: al segle VII a.C. es van establir unes duríssimes proves que duraven tres dies "en cel·les separades per no copiar; els candidats se'ls proveïa amb un orinal, escriptori i tinta", segons va explicar fa uns anys a la BBC la historiadora i escriptora Mary Beard. Molts no aconseguien passar la prova: "Si un candidat moria, embollicaven el seu cos en una estora de palla i el tiraven pels alts murs que envoltaven el complex". Això sí que era estrès. |

LA TAULETA CUNEÏFORME

Estela d'argila datada entre els segles XX-XVI a.C., es va utilitzar per a l'aprenentatge de les llengües sumèria i accàdia; a dalt hi ha la part escrita per l'alumne, i a baix, pel mestre

METROPOLITAN ART MUSEUM, NOVA YORK

ELS CONSELLS DE PLINI EL JOVE

Professor d'oratória i dissertant ell mateix, va demanar als seus alumnes practicar a casa

GETTY

una d'elles trobem un exercici d'escriptura, que alhora és una lliçó per a la vida. En les dues primeres línies el mestre ha escrit una sentència en grec: "Accepta el consell d'algú savi/ no has de confiar en